

Folkhälsomyndigheten

Hur synliggör vi skillnader i kommunala förutsättningar för det ANDT-förebyggande arbetet?

Ulrika Owen och Helena Löfgren,
Folkhälsomyndigheten

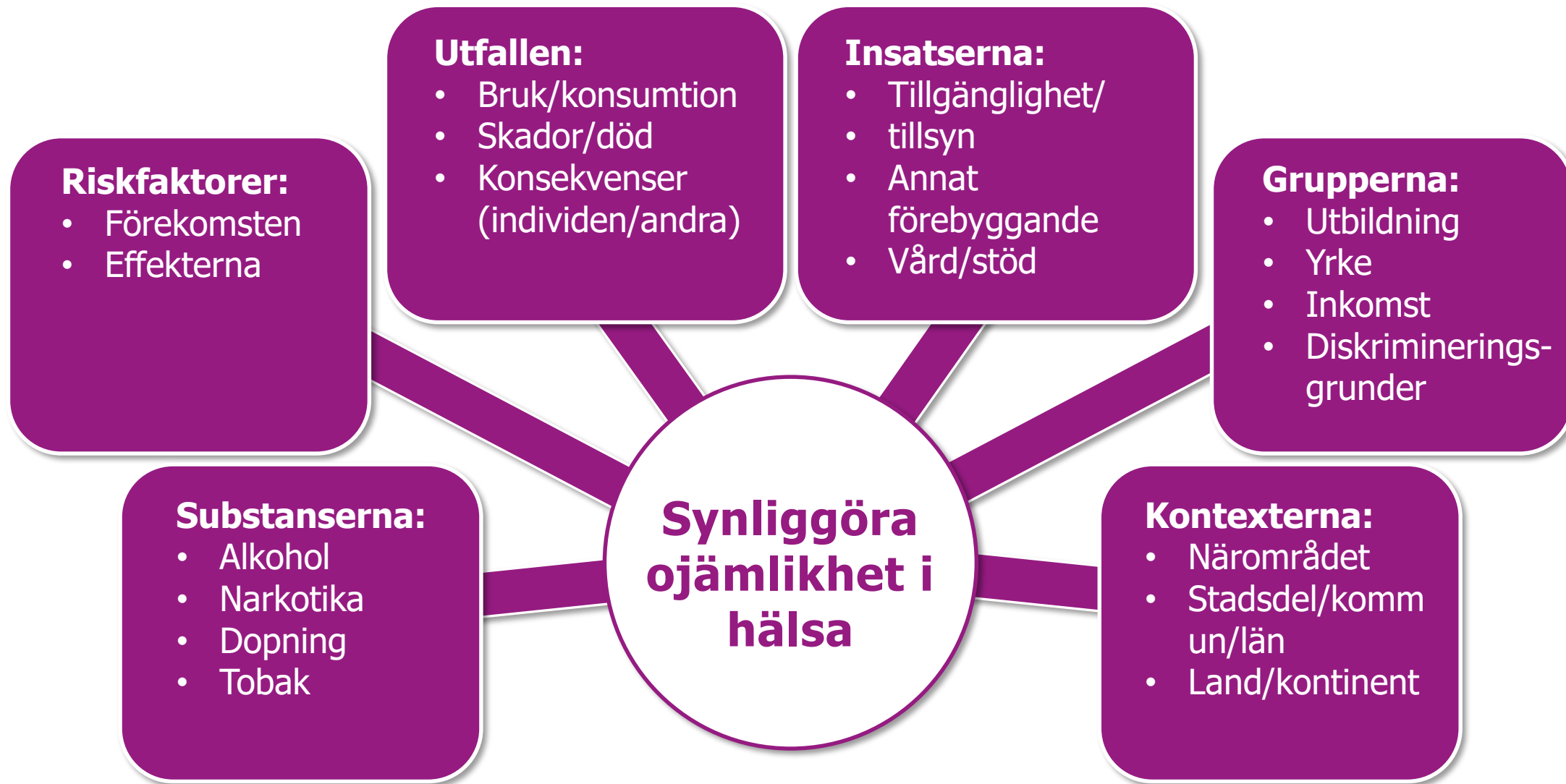

Jämlikhet i hälsa

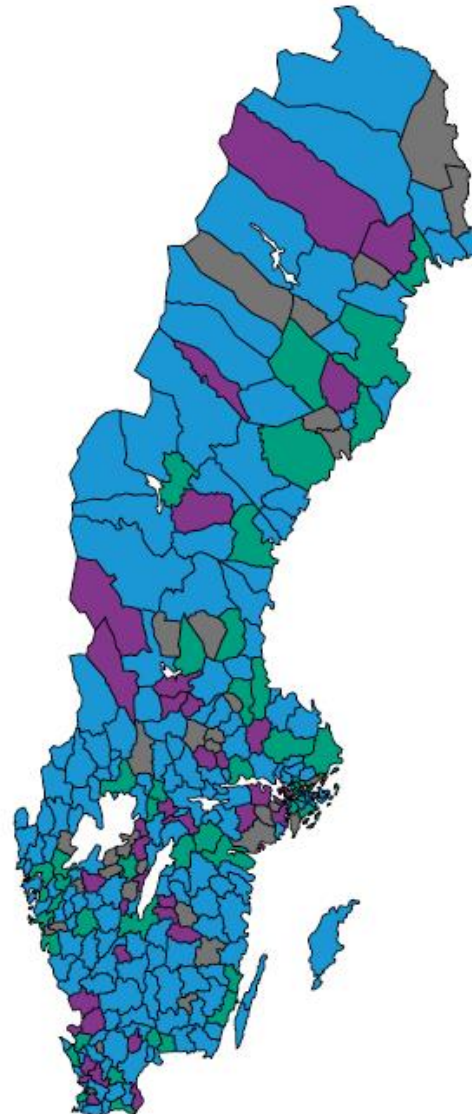
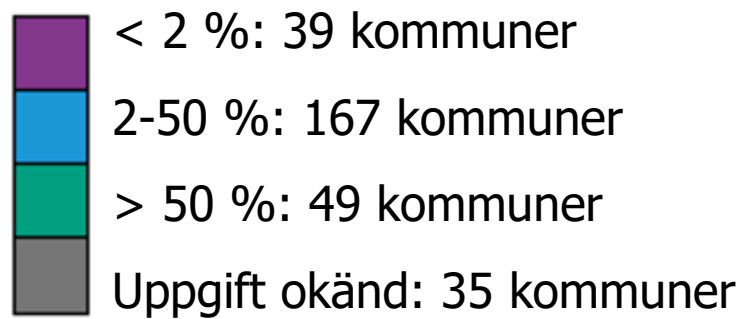
- Nationella målet för folkhälsopolitiken: skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation (Prop. 2017/18:249)
- ANDT-strategin 2016-2020: hälsofrämjande och förebyggande ANDT-insatser inriktas på att åtgärda skillnader mellan kvinnor och män samt tar hänsyn till andra socioekonomiska eller demografiska skillnader när det gäller ANDT-konsumtion eller skadlighet (Skr. 2015/16:86)

Vi behöver synliggöra ojämligheter i olika ANDT-avseenden

Geografiska variationer i det ANDT-förebyggande arbetet

Källa: Länsrapportens undersökning

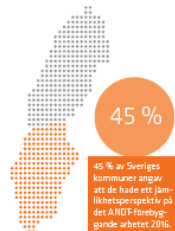
Skillnader mellan kommuner utifrån befolkningens storlek, utbildning och inkomst

Regeringens nationella ANDT-strategi för perioden 2016–2020 har fokus på perspektiven jämlikhet, jämställdhet samt skydd av barn och unga. Detta innebär bland annat att systematiskt beakta kön, ålder, socioekonomisk situation, födelse- och boendeort i både genomförandet och uppföljningen av ANDT-strategin. I det här faktabladet presenterar vi resultaten av en analys av skillnader i det lokala förebyggande ANDT-arbetet utifrån befolkningens storlek, utbildning och inkomst.

Såväl skillnader i bruk, riskbruk, och beroende som skillnader i ANDT-relaterade skador påverkas i olika omfattning av faktorer som kön, ålder, socioekonomisk situation, födelse- och boendeort. På motsvarande sätt kan lokala och regionala skillnader i ANDT-förebyggande förutsättningar och aktiviteter bero på områdets demografiska och socioekonomiska förhållanden. Därför har vi analyserat kommunernas ANDT-förebyggande arbete enligt Länsrapportens undersökning i förhållande till:

- befolkningsstorlek
- befolkningens mediannettoinkomst
- andel i befolkningen med eftergymnasial utbildning som är tre år eller längre

De tre faktorerna befolkningsstorlek, mediannettoinkomst och utbildningsnivå har analyserats var för sig i relation till länsrapportsdata. I dessa analyser har vi alltså inte undersökt hur faktorerna samvarierar i förhållande till det ANDT-förebyggande arbetet.

SAMMANFATTNING

- Stora kommuner, kommuner med hög mediannettoinkomst eller stor andel med längre utbildning har ofta bättre förutsättningar för det ANDT-förebyggande arbetet.
- Resultaten är mindre tydliga när det gäller kommunernas arbete med tillsyn enligt alkohollagen och tobakslagen jämfört med övrigt ANDT-förebyggande arbete.

Hur kommunerna delades in med avseende på befolkningsstorlek, mediannettoinkomst och utbildningsnivå, vilka statistiska beräkningar som analysen grundar sig på och samtliga resultat redovisas i en metodrapport. Denna går att läsa på Folkhälsomyndighetens hemsida.

LÄNSRAPPORTENS UNDERSÖKNING

Innehållet i faktabladet baseras på ett urval av data som Folkhälsomyndigheten varje år samlar in i en webbaserad undersökning, kallad Länsrapportens undersökning. Undersökningen är ett verktyg för att följa upp hur den nationella politiken inom ANDT-området, inklusive tillsynsarbetet, genomförs på regional och lokal nivå. Frågorna besvaras av personer som arbetar i den kommunala förvaltningen och på länsstyrelser. Mer om Länsrapportens undersökning redovisas i en metodrapport. Denna går att läsa på Folkhälsomyndighetens hemsida.

Nationell redovisning av Länsrapportsdata 2011–2016

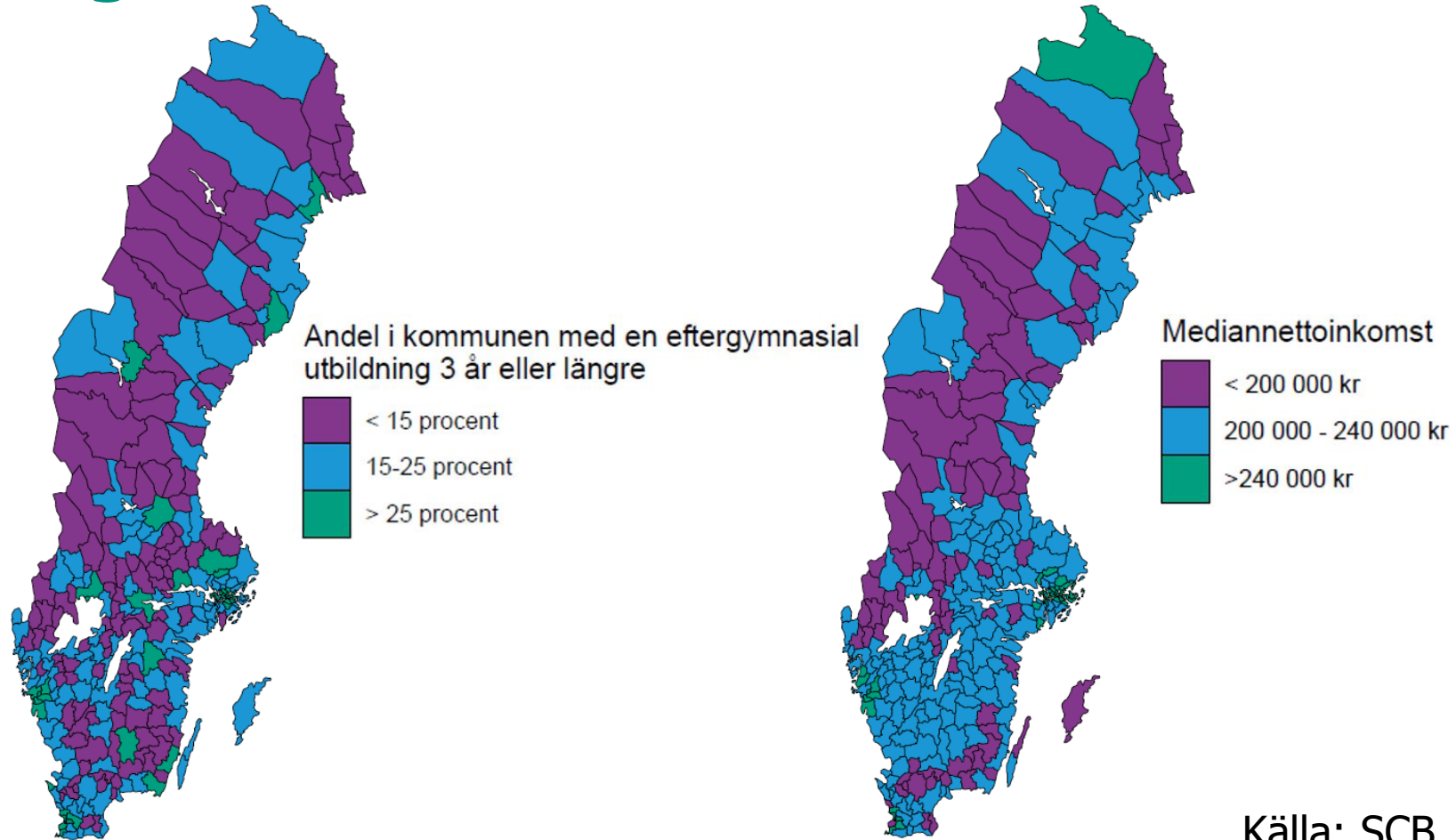
– Beskrivning av metod och resultat

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/s/skillnader-mellan-kommuner-utifrån-befolkningens-storlek-utbildning-och-inkomst/>

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/n/nationell-redovisning-av-lansrapportsdata-20112016--beskrivning-av-metod-och-resultat/>

Sveriges kommuner utifrån befolkningens utbildning och inkomster

Källa: SCB

Vad är Länsrapportens undersökning?

- Samla in och redovisa data för uppföljning av genomförandet av den nationella ANDT-politiken på regional och lokal nivå
- En årlig totalundersökning som vänder sig till 21 länsstyrelser, 290 kommuner och 29 stadsdelar med frågor rörande:
  - Tillsyn enligt alkohollagen och tobakslagen
  - ANDT-förebyggande arbete

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/statistikdatabaser-och-visualisering/lansrapporten/>

Vad frågar vi om?

- Organisation och ansvar
- Resurser
- Nätverk och samverkan
- Policyarbete
- Åtgärder, insatser, metoder
- Uppföljning och utvärdering

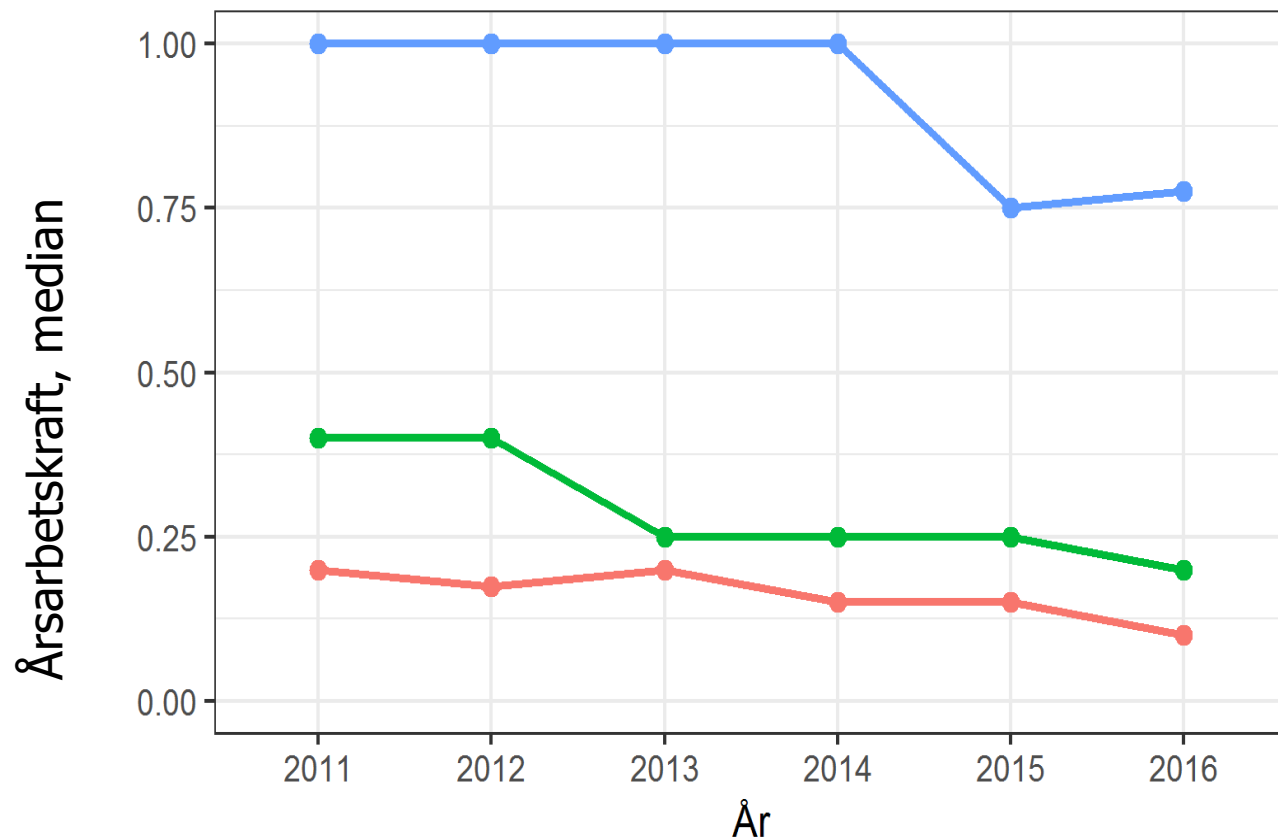
Mer om Länsrapportens undersökning och resultatredovisning, gå till

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/statistikdatabaser-och-visualisering/lansrapporten/>

Eller sök på Länsrapporten

Arbetstid för små, medelstora och stora kommuner

Kommuner efter befolkningsstorlek

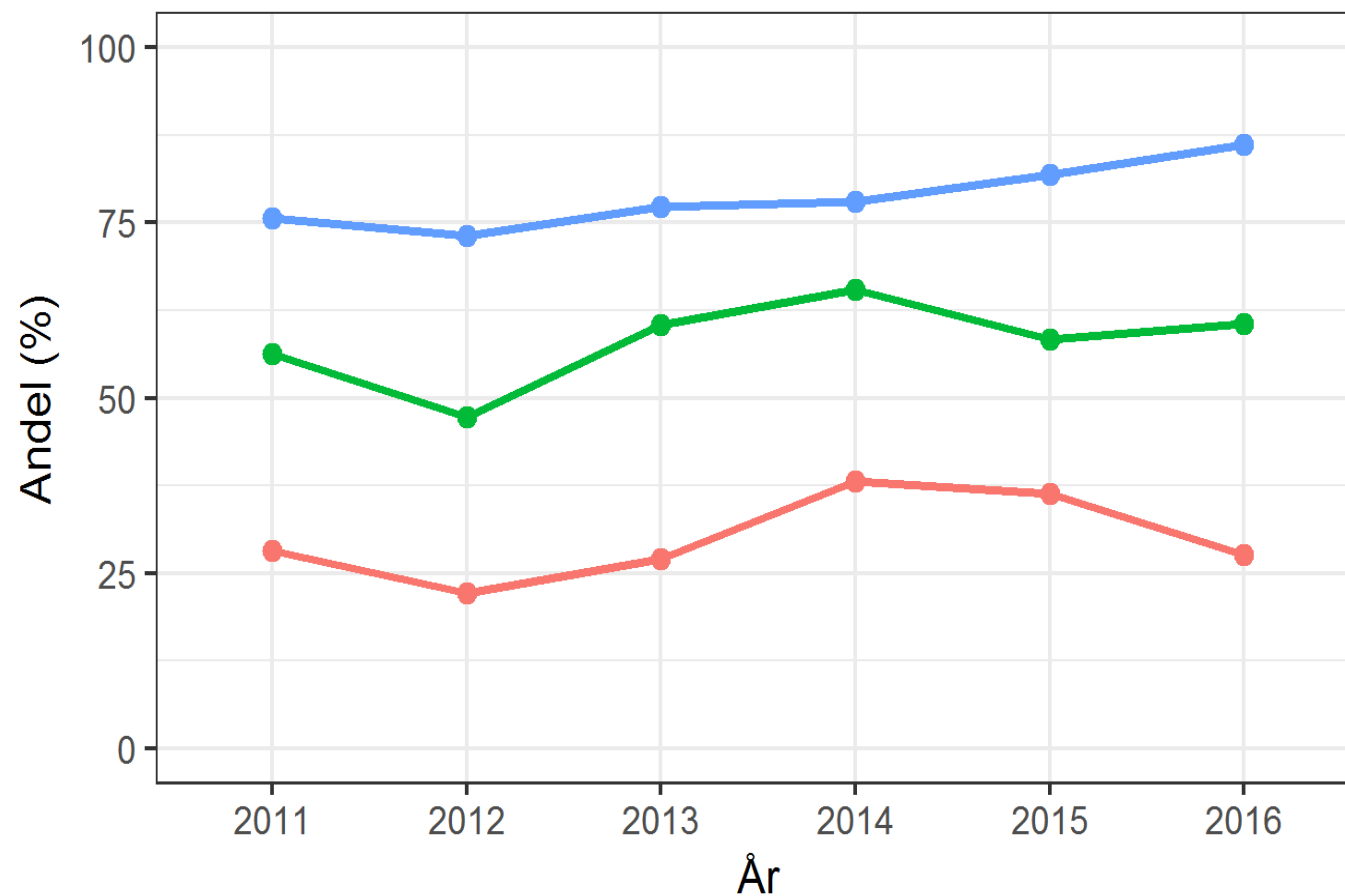
Blå: stora kommuner

Grön: medelstora kommuner

Röd: små kommuner

1,0 årsarbetskraft (åa) = 1 heltid
0,5 åa = en halvtid

Arbets tid och uppföljning av det lokala ANDT-arbetet

Arbets tid i procent av en heltid

Blå: > 50 %

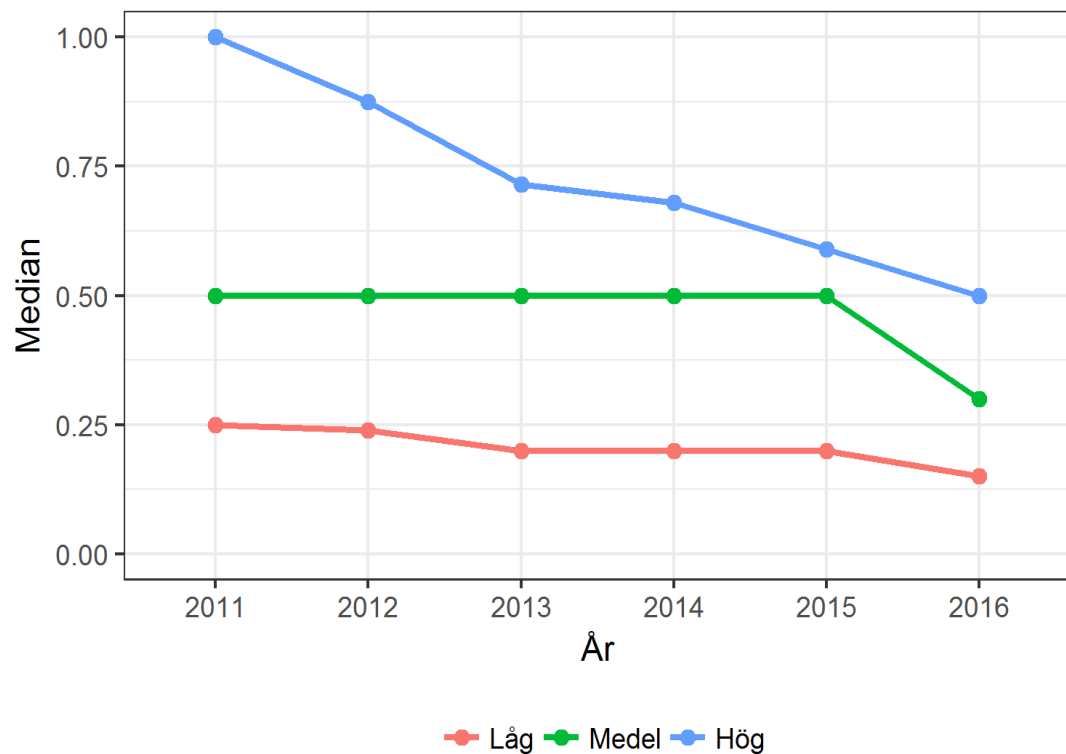
Grön: 10-50 %

Röd: < 10 %

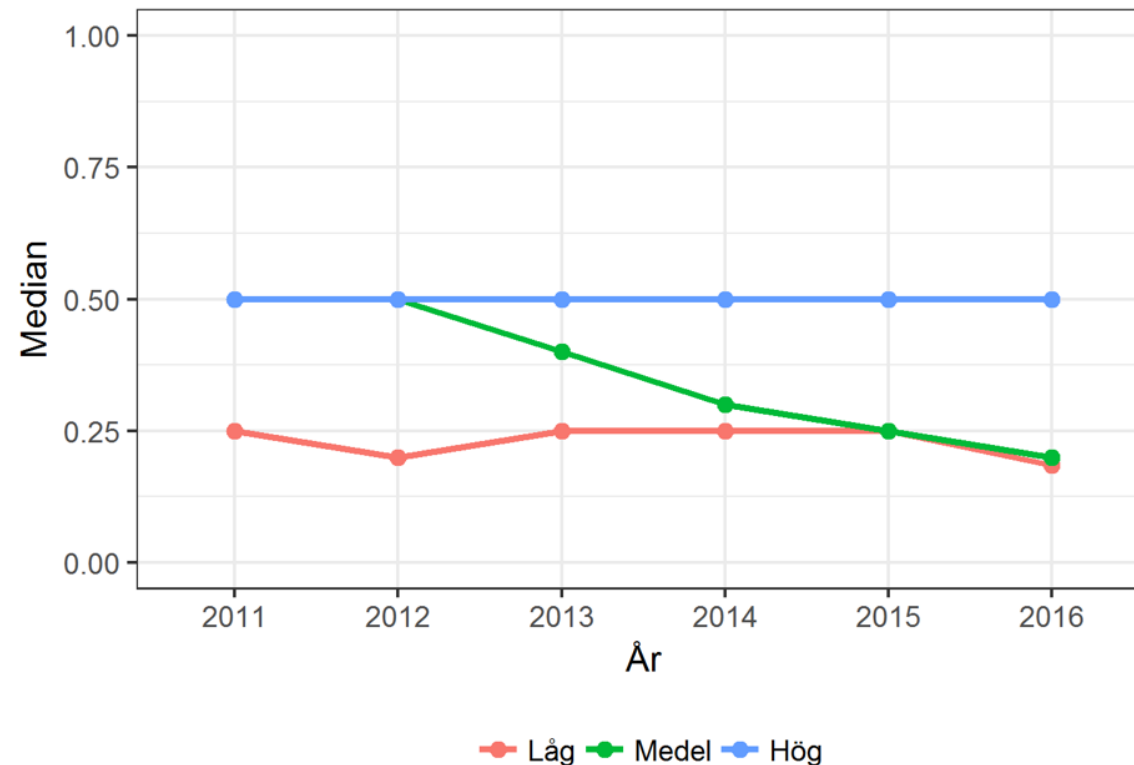
Källa: Länsrapportens undersökning 2011-2016

Utbildning och inkomst i relation till arbetstid för samordning och planering av ANDT-arbetet

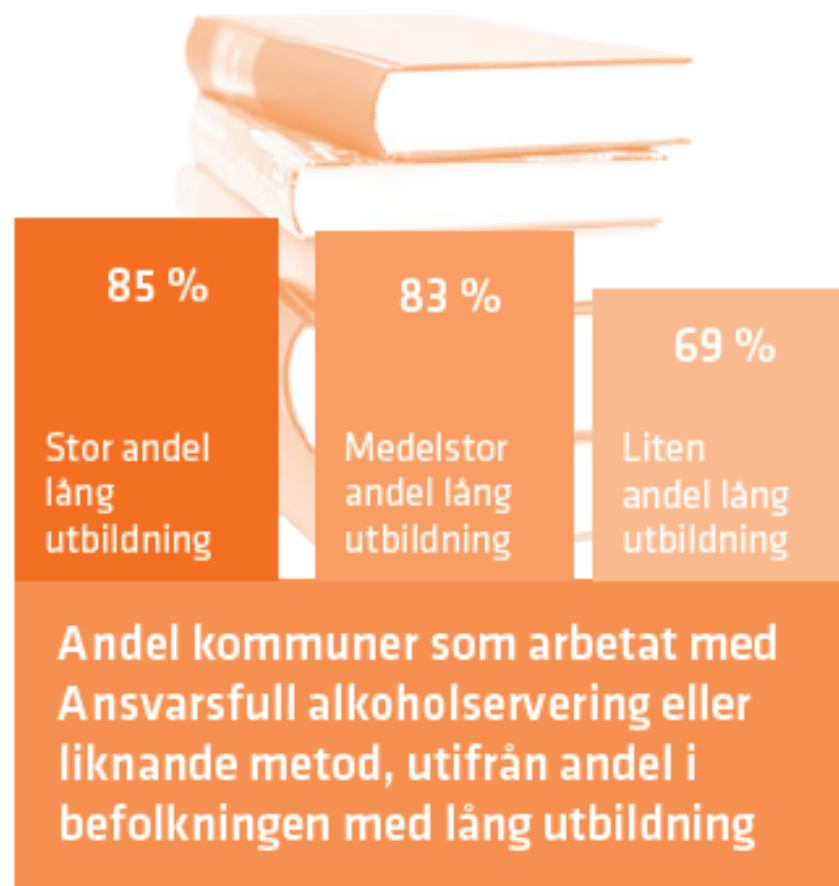
Utbildning och arbetstid

Inkomst och arbetstid

Utbildning och tillsynsmetoden Ansvarsfull alkoholservering

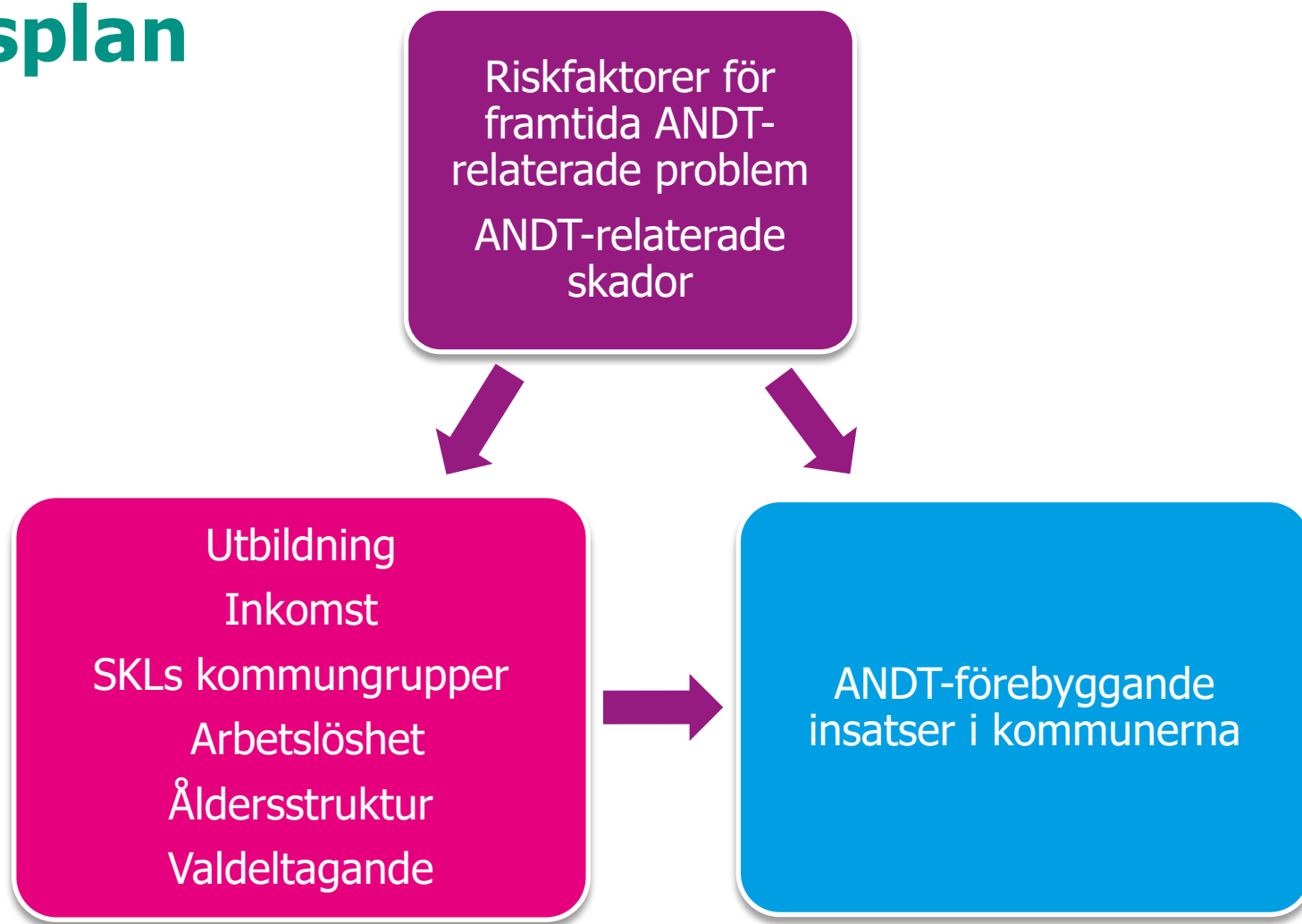

Syfte med vårt fortsatta arbete

- Öka kunskapen om varför det ANDT-förebyggande arbetet varierar mellan kommuner
- Identifiera faktorer på kommunnivå som kan vara betydelsefulla för att förebygga ojämlikhet i hälsa.

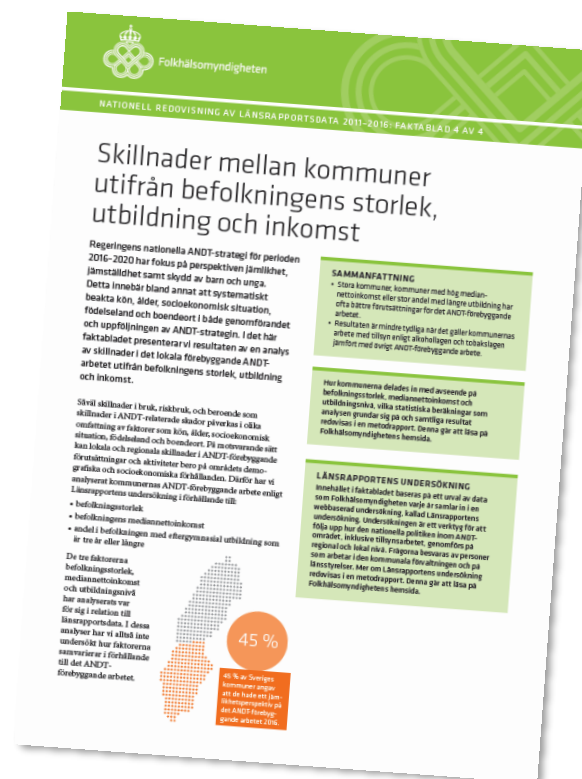

Analysplan

Avslutning

- Folkhälsomyndigheten arbetar på olika sätt med att förstärka kunskapen om den ojämlika hälsan
- Stora kommuner, kommuner med hög mediannettoinkomst eller stor andel med längre utbildning har ofta bättre förutsättningar för det ANDT-förebyggande arbetet.
- Arbetet fortsätter...

Indikatorlabbet
Statistikverktyg för uppföljning inom ANDT

Valda 0

Indikatorer Graf

Meddelande
Du måste välja minst en indikator för att ta dig vidare till graf sidan.

Filter

Mål	Tema	Region	Enhet	Källa
Övergripande mål för ANDT-strategin				
1 Minskad tillgång				
2 Senare debutålder				
3 Skadligt bruk ska minska				
4 Ökad tillgänglighet till vård ...				
5 Minskat antal döda och skadade				

<http://www.andtuppfoljning.se/indikatorlabbet>